

Yüklenici şirket işçilerinin ödenmemiş ücretleri açısından belediyenin sorumluluğu

Bir işveren gerek şirketinin gerekse şahsi borcundan dolayı hacze uğrayabilir, bu durum işçi ve ailesi için büyük önem taşıyan ücretini riske koyabilir.²³ Bir işverene kendi borçlarından dolayı haciz yoluyla takip yapıldığı takdirde haciz esnasında ödenmemiş bulunan işçi alacaklarını güvence altına alan herhangi bir düzenleme icra iflas kanununda yoktur.²⁴

İşverenin konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması veya iflası hallerinde işçinin ücret alacağının güvence altına alınması için iş kanununda 33. madde ile düzenleme yapılmıştır.²⁵ Ancak bu durumlar çalışma konumuz değildir. Çalışma konumuz, işverenin ciddi bir haciz ile karşı karşıya gelmesi halinde işçi ücretlerinin güvence altına alınması halidir ve bu konuda 33.maddede herhangi bir düzenleme yoktur.

Bu konu 4857 sayılı iş kanununun Kamu makamlarının ve asıl işverenlerin hak edişlerinden ücret kesme yükümlülüğü başlıklı 36. maddesinde²⁶ -genel olarak kamu makamlarından ihale ile belirli işleri alıp, bu işlerde işçi çalıştıran müteahhit veya taşeronların çalıştırdıkları işçilerin ücretlerini ödemedikleri takdirde kamu kurumlarının yapması gereken işlemler -düzenlenmiştir.²⁷

Bu maddenin 1. fıkrasında “Genel ve katma bütçeli dairelerle mahalli idareler veya kamu iktisadi teşebbüsleri yahut özel kanuna veya özel kanunla verilmiş yetkiye dayanılarak kurulan banka ve kuruluşlar; asıl işverenler müteahhide verdikleri her türlü bina, köprü, hat ve yol inşası gibi yapı^m²⁸ ve onarım işlerinde...” iş almış müteahhitlerin işçilerine diğer işçilerden daha fazla bir koruma getirmiştir. ²⁹Maddenin 3.

fıkrasında söz konusu müteahhitlerin teminatları ve hak edişleri üzerinde yapılacak hacizlerde, herhangi bir süre kısıtlaması olmaksızın bu işte çalışan işçilerin tüm ücret alacaklarını karşılayacak kısım ayrıldıktan sonra kalan kısım üzerinden haciz işlemi yapılacaktır. Söz konusu yasal düzenleme ile istihkak alacaklarında işçi ücretleri yararına hüküm getirilmiştir. Ancak, istihkak alacaklarının niteliği yönünden yasada kısıtlama bulunmakta olup, yalnızca yapım ve onarım hizmetleri bu hükümden yararlanabilmektedir. Temizlik hizmeti söz konusu olduğunda, İş Kanununun 36/1 maddesindeki korumadan yararlanamaz. (Yargıtay 12. HD E. 2002/12435 K. 2002/13561 T. 24.6.2002- 10. HD E. 2002/5037 K. 2002/8555 T. 12.11.2002)

Ancak 36. maddenin 4. fıkrası, maddedeki özel düzenleme konusundan ayrılarak tüm işverenlere ilişkin genel bir düzenleme getirdiğinden Temizlik Şirketi bu düzenlemeden yararlanır.³⁰ Buna göre; “Bir işverenin üçüncü kişiye karşı olan borçlarından dolayı işyerinde bulunan tesisat, malzeme, ham, yarı işlenmiş ve tam işlenmiş mallar ve başka kıymetler üzerinde yapılacak haciz ve icra takibi, bu işyerinde çalışan işçilerin icra kararının alındığı tarihten önceki üç aylık dönem içindeki ücret alacaklarını karşılayacak kısım ayrıldıktan sonra, kalan kısım üzerinde hüküm ifade edecektir.”

Ancak bu genel maddede açıkça icra kararının alındığı tarihten önceki üç aylık dönem içindeki ücret alacaklarını koruma altına almıştır. Ancak icra kararının alınması ile haciz yapılması tarihi arasında doğan işçi ücretleri için bu madde ile getirilmiş bir güvence yoktur.

“4857 sayılı iş kanununu 36/2.maddesine göre, idarenin sorumluluğu üç aylık ücret tutarı ile sınırlıdır. Bunun dışında idarenin sorumluluğundan söz edilemez. 31(Yargıtay 9. HD. E. 1992/11536 K. 1993/6753 T. 22.4.1993)”

“İş Kanununun 36/2 maddesine göre hakediş ödeneceği ilgili

idare tarafından işyerinde şantiye şefliği işyeri ilan tahtası veya işçilerin toplu bulunduğu yerler gibi işçilerin görebileceği yerlere yazılı ilan asılmak suretiyle duyurulur ve duyuru yapıldığının tutanakla belgelenmesi gerekir.³² “Belediye her hak edikten sonra ve ödemediği önce işçi ücretleri ile ilgili olarak şantiyede ilanlar yapmalı ve ilanda ücretleri ödenmeyen ve eksiz ödenen işçilere başvuracakları yer ve uygun bir süre tanınmalıdır (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 1980/9-2369 K. 1982/705 T. 16.6.1982- Yargıtay 9. HD E. 2001/16129 K. 2002/20T. 14.1.2002- 9. HD E. 2003/12267 K. 2003/14477 T. 15.9.2003- 9. HD E. 2003/15020 K. 2003/13650 T. 9.9.2003)”

Gerekli ilanların yapılması ve işlemlerin sonucunda ya da ücreti ödenmeyen işçinin başvurusu üzerine, ücretleri ödenmeyen varsa müteahhitten veya taşeronlardan istenecek bordrolara göre bu ücretleri bunların hakedişlerinden ödenmesi görevi belediyeye düşmektedir.

Eğer belediye bu yükümlülüklerini yerine getirmemiş ve yapım veya onarım işini ihale ile alan müteahhitin yanında çalışan işçi ücretini almamış ise belediye ücretten sorumlu olur.

Sadece ücret alacağından sorumlu bulunan kurumun kötüniet tazminatı ve fazla mesai alacağından ve diğer işçilik haklarından sorumlu tutulması mümkün değildir. (Yargıtay 9. HD E. 1998/8623 K. 1998/11158 T. 2.7.1998 – 9. HD E. 1998/8607 K. 1998/11121 T. 2.7.1998 – 9. HD E. 1998/8598 K. 1998/11109 T. 2.7.1998- 9. HD E. 1996/3068 K. 1996/14140 T. 20.6.1996)

Burada uygulamada karşımıza yeni yeni çıkmaya başlayan Finansal Kiralama (Leasing) sorununa değinmek yerinde olacaktır. 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu, finansal kiralamayı 4.maddede şöyle tanımlamaktadır; “kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartı ile kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını

öngören bir sözleşmedir.”³³ Finansal kiralamanın konusu hertürlü taşınır ve taşınmaz mallar olabilir. Dolayısıyla bir işyerindeki makine ve teçhizatlar da 3226 sayılı kanuna göre finansal kiralamanın konusu olabilir. Bir işyerindeki makine ve teçhizatların finansal kiralama yoluyla devredildiğinde işçi hakları nasıl korunacaktır.³⁴

Kanunun 13.maddesine göre” Kiracı, sözleşme süresince finansal kiralama konusu malın zilyedi olup, sözleşmenin amacına uygun olarak her türlü faydayı elde etmek hakkına sahiptir.” Yasanın 19. maddesine göre kiracı aleyhine icra takibi yapılmış ise icra memuru finansal kiralama konusu malların icra takibin dışında tutulmasına karar verecektir. Kiralayanın icra takibine uğraması halinde ise finansal kiralama sözleşmesi gereğince sözleşme süresince –en az 4 yıl- mallar haciz edilemeyecektir. ³⁵Yasanın bu açık hükmü karşısında, işyerindeki makine ve teçhizatlar finansal kiralama yoluyla devredilmesi halinde sözleşme süresi boyunca işçi, işçilik haklarına ilişkin olarak ne devreden işverene ne de devir alan işveren karşı takip yollarına başvuramayacaktır. Söz konusu haczedilmezlik kuralı; devreden ya da devir alan işverenin iflas etmesi halinde dahi geçerlidir.